

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ШВЕЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ
ЯК ЧИННИК ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІINNOVATIVE ACTIVITY OF GARMENT ENTERPRISES
AS A FACTOR OF THEIR COMPETITIVENESS

УДК 648.4(477)(045)

DOI: <https://doi.org/10.32843/infracstruc55-9>**Тернова А.С.**

к.т.н., доцент,
завідувач кафедри товарознавства,
експертизи та торговельного
підприємництва
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Київського національного
торговельно-економічного університету

Ternova Alla

Vinnitsia Institute
of Trade and Economics of
Kyiv National University
of Trade and Economics

У статті проаналізовано основні показники інноваційної діяльності промислових підприємств України за 2014–2019 роки. Встановлено, що частка витрат на власні дослідження й розробки стабільно перебуває на низькому рівні, не виявляючи явної тенденції до зниження. Виявлено щорічне погіршення показників інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості, що спричинено низькою часткою інноваційно активних підприємств у загальній їх кількості, а також незначною часткою інноваційної продукції у загальному обсязі продукції легкої промисловості. Встановлено, що найвищий показник витрат на внутрішні наукові розробки загалом по промисловості України, переробній та легкій промисловості спостерігався у 2016 році, найнижчий – у 2019 році. Виявлено чинники, що негативно позначаються на можливостях підприємств легкої промисловості загалом та швейних підприємств зокрема здійснювати інноваційну діяльність. Зазначено деякі шляхи розвитку інноваційного бізнесу для українських швейних підприємств.

Ключові слова: наукові розробки, інноваційна продукція, інноваційна діяльність, інноваційно активні підприємства, легка промисловість, швейна галузь.

В статье проанализированы основные показатели инновационной деятельности

промышленных предприятий Украины за 2014–2019 годы. Установлено, что доля расходов на собственные исследования и разработки стабильно находится на низком уровне, не выказывая явной тенденции к снижению. Виявлено ежегодное ухудшение показателей инновационной деятельности предприятий легкой промышленности, вызванное низкой долей инновационно активных предприятий в общей их численности, а также незначительной долей инновационной продукции в общем объеме продукции легкой промышленности. Установлено, что самый высокий показатель расходов на внутренние научные разработки в целом по промышленности Украины, перерабатывающей и легкой промышленности наблюдался в 2016 году, самый низкий – в 2019 году. Виявлены факторы, негативно сказывающиеся на возможностях предприятий легкой промышленности вообще и швейных предприятий в частности осуществлять инновационную деятельность. Указаны некоторые пути развития инновационного бизнеса для украинских швейных предприятий.

Ключевые слова: научные разработки, инновационная продукция, инновационная деятельность, инновационно активные предприятия, легкая промышленность, швейная отрасль.

The article analyzes the main indicators of innovation activity of industrial enterprises of Ukraine for 2014–2019. It is established that the share of expenditures on own research and development is consistently low, without showing a clear downward trend. It is shown that foreign trade in light industry goods in Ukraine is not balanced, as imports predominate over exports, which leads to an outflow of funds that can be spent on innovative development of the industry, creation of new high-tech jobs and training of highly qualified personnel. The annual deterioration of innovation indicators of light industry enterprises was revealed, which was caused by a low share of innovation-active enterprises in their total number, as well as a small share of innovative products in the total volume of light industry products. The number of innovatively active industrial enterprises by areas of innovation in 2014–2019 in terms of economic activities is analyzed. It is established that the highest indicator of expenditures on internal scientific developments in general in the industry of Ukraine, in processing and light industry was observed in 2016, the lowest – in 2019. Expenditures on external research in the industry as a whole ranged from 30.3 to 56.6% in relation to the expenditures on internal developments during the study period. The indicator for the processing industry is slightly lower (from 29.1 to 45.3%) and very low for the light industry (from 14.3 to 36.4%). It should be noted that in 2015, 2017 and 2019, external R&D was not carried out. The analysis of expenditures on innovations of industrial enterprises by areas of innovation in 2014–2019 showed that for all articles in light industry they are insignificant, and in some years either there is no data on them at all, or the data are not published. Factors that negatively affect the ability of light industry enterprises and garment enterprises in particular to carry out innovative activities (low innovative potential of industrial enterprises; lack of information on new technologies, lack of information on markets and lack of opportunities for cooperation with other enterprises and organizations). Some ways of development of innovative business for Ukrainian garment enterprises are indicated.

Key words: scientific developments, innovative products, innovative activities, innovatively active enterprises, light industry, garment industry.

Постановка проблеми. Сьогодні вітчизняна легка промисловість, яка включає пошиття одягу, не задовольняє достатньою мірою потреби суспільства. Її стан погіршився в результаті руйнування наявних раніше економічних зв'язків, відсутності зрілої ринкової інфраструктури, втрати товаровиробниками значної частини внутрішнього ринку через слабку конкурентоспроможність, інфляцію, недостатньо швидке формування ефективних фінансово-кредитних інститутів. Нерозвиненість саме інноваційної інфраструктури є основною

причиною неконкурентоспроможності легкої промисловості України, зокрема її швейної галузі.

Удосконалення напрямів інноваційного розвитку швейних підприємств полягає у постійному пошуку, впровадженні досягнень науково-технічного прогресу, економічних методів, сучасних інформаційних технологій на всіх етапах і рівнях управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження, проведені провідними вітчизняними та зарубіжними вченими й фахівцями, розкривають

проблеми розвитку інноваційних та технологічних змін як чинника конкурентоспроможності та прискорення економічного розвитку підприємств. Аналіз цих питань здійснено у працях Ю.Л. Бажала [2], Я.Р. Біленської [3], А.С. Гальчинського, В.М. Геєця, А.К. Кінаха, В.П. Семиноженка [5], Ю.Б. Голляка [6], С.В. Колесова [10], І.І. Лащика, І.Ю. Кондрата [11], В.М. Нижника [8], С.С. Савіної [14; 15].

Проблеми інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості деякою мірою вивчалися такими науковцями, як З.Е. Касьян, Т.Є. Воронкова [9], В.М. Нижник, І.В. Пасічник [12; 13], К.Ю. Сіренко [16], С.О. Сіренко, А.С. Тернова [17].

Проте практично не вирішеними залишаються питання розвитку швейних підприємств у системі інноваційних технологій.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз інноваційної діяльності підприємств України та легкої промисловості, виявлення в ній проблем для підприємств легкої промисловості, зокрема швейних, та інноваційних аспектів їх конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На зламі тисячоліть відбувається трансформація сутності поняття конкурентоспроможності і, відповідно, факторів, що її забезпечують. Фактори й механізми забезпечення конкурентоздатності в середині ХХ сторіччя відрізняються від подібних у третьому тисячолітті. Якщо у минулому столітті конкурентоспроможність забезпечувалася шляхом володіння певними конкурентними перевагами та вмінням менеджменту реагувати на ринкові вимоги, то на сучасному етапі визначальним фактором успіху у конкурентній боротьбі є безперервне продукування та впровадження інновацій.

Якщо проаналізувати діяльність українських підприємств, то варто відзначити, що інноваційні фактори забезпечення конкурентоздатності використовуються ними недостатньо (табл. 1).

Кількість інноваційно активних промислових підприємств з 2014 по 2019 роки зменшилась у 2,1 рази.

Хоча питома вага підприємств, які займалися інноваціями, у 2015–2016 роках була вищою,

Таблиця 1

Основні показники інноваційної діяльності промислових підприємств України за 2014–2019 роки

Показник	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість інноваційно активних промислових підприємств, усього, одиниць	1 715	824	834	759	777	782
Частка, % до загальної кількості промислових підприємств	16,1	17,3	18,9	16,2	16,4	15,8
Витрати на інновації промислових підприємств, усього, млн. грн.	7 695,9	13 813,7	23 229,5	9 117,5	12 180,1	14 220,9
Частка, % до загального обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг)	0,8	0,8	0,7	0,4	0,4	0,5
Частка, % до загального обсягу реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг)	30,0	59,9	...	51,5	49,0	41,5
Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси), усього, одиниць	1 208	723	735	672	739	687
Частка, % до загальної кількості промислових підприємств	12,1	15,2	16,6	14,3	15,6	13,8
Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів промисловими підприємствами, усього, одиниць	1 743	1 217	3 489	1 831	2 002	2 318
зокрема, кількість нових або суттєво поліпшених маловідходних, ресурсозберігаючих технологічних процесів	447	458	748	611	926	857
Кількість упровадженої інноваційної продукції (товарів, послуг) промисловими підприємствами, усього, одиниць	3 661	3 136	4 139	2 387	3 843	2 148
зокрема, кількість нових та/або вдосконалених видів машин, обладнання	1 314	966	1 305	751	920	760
Обсяг реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг), усього, млн. грн.	25 669,0	23 050,1	...	17 714,2	24 861,1	34 264,9
Частка, % до загального обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг)	2,5	1,4	...	0,7	0,8	1,3

Примітки: (...) – розрахунки показників не здійснювались

Джерело: сформовано автором на основі джерела [7]

ніж у попередніх, це не свідчить про позитивні зрушення в інноваційній сфері у промисловості України. Цей показник має тенденцію до зниження (хоча в окремі роки наявні позитивні відхилення), а сам показник є дуже низьким.

Обсяг реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг) за 6 років зріс на 33,5%, при цьому її частка зменшилася з 2,5 до 1,3%.

Інновації можуть створюватись за рахунок власної інноваційної діяльності та придбаних патентів і технологій або шляхом придбання устаткування та обладнання. Саме останньому виду інноваційної діяльності віддають перевагу українські підприємства. Частка витрат на власні дослідження й розробки стабільно перебуває на низькому рівні, не виявляючи явної тенденції до зниження (табл. 2).

Найбільша частка припадає на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, однак упродовж 2016–2019 років вона скоротилася з 85,4 до 71,6 %.

Легка промисловість – це галузь, яка забезпечує населення товарами першої необхідності. Станом на 2019 рік на території України (за даними Української Асоціації підприємств легкої промисловості) функціонує 2 518 підприємств, а 88 тис. працівників зайняті у цій сфері. В торговельному балансі зовнішньої торгівлі за 2019 рік товари легкої промисловості складають в імпорті 5,15%, а в експорті – 2,37% [4].

За даними Державної служби статистики України, в зовнішньоекономічній діяльності виокремлено такі три групи товарів легкої промисловості:

- шкури необроблені, шкіра вичинена (вироби зі шкіри, шкури, натуральне та штучне хутро);
- текстильні матеріали та текстильні вироби (шовк, бавовна, вовна, нитки, килими, вата, тканини, одяг та інші готові вироби);
- взуття, головні убори, парасольки та оброблені пух і пір'я [7].

Зовнішня торгівля товарами легкої промисловості в Україні не є збалансованою, оскільки імпорт переважає над експортом, зокрема у

2018 році на 118%, у 2019 році на 164%. Порівняно з 2018 роком спостерігалось збільшення величини імпорту на 17,5% і зменшення обсягу експорту на 2,9% [18]. Залежність від імпорту приводить до відтоку коштів, що можуть бути витрачені на інноваційний розвиток галузі, створення нових високотехнологічних робочих місць і підготовку висококваліфікованих кадрів. Інакше кажучи, українські споживачі продукції швейної промисловості інвестують кошти у розвиток швейного виробництва й технологічної освіти зарубіжних країн.

За Класифікатором видів економічної діяльності (КВЕД-2010), переробна промисловість включає такі групи, як текстильне виробництво; виробництво одягу; виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів.

Виробництво одягу – це найбільш суперечлива галузь, оскільки фактично відсутні чіткі дані щодо зайнятості населення в ній. Зокрема, за даними Укрлегпрому, ця галузь налічує 88 тис. працівників, а за іншими оцінками, – близько 150 тис. зайнятих осіб, тоді як у галузевій асоціації “Globus Fashion Ukraine” вважають, що 80% підприємств не входять до цієї статистики, а реальна кількість працівників складає 500 тис. осіб. Загалом галузь представлена великою кількістю малих та середніх підприємств [4].

Продукція підприємств легкої промисловості характеризується великою питомою вагою вартості матеріалів у собівартості продукції; швидким обігом капіталу; має велику економічну ефективність у зв'язку з використанням сировини й напівфабрикатів вітчизняного виробництва. Завдяки відносно невеликим фінансовим витратам на впровадження інновацій у виробництво легка промисловість є дуже привабливою для інноваційного розвитку.

Незважаючи на вищезазначене, аналіз статистичних даних показує щорічне погіршення показників інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості. Перш за все це спричинено низькою часткою інноваційно активних підприємств у загальній їх кількості, а також незначною часткою

Таблиця 2

Витрати на інновації промислових підприємств України у 2014–2019 роках

Роки	Питома вага підприємств, що займались інноваціями, %	Загальна сума витрат, млн. грн.	Дослідження й розробки, млн. грн.	Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, млн. грн.	Придбання інших зовнішніх знань, млн. грн.	Інші витрати, млн. грн.
2014	16,1	7 695,9	1 754,6	5 115,3	47,2	778,8
2015	17,3	13 813,7	2 039,5	11 141,3	84,9	548,0
2016	18,9	23 229,5	2 457,8	19 829,0	64,2	878,4
2017	16,2	9 117,5	2 169,8	5 898,8	21,8	1 027,1
2018	16,4	12 180,1	3 208,8	8 291,3	46,1	633,9
2019	15,8	14 220,9	2 918,9	10 185,1	37,5	1 079,4

Джерело: сформовано автором на основі джерела [7]

інноваційної продукції у загальному обсязі продукції легкої промисловості (табл. 3).

Частка інноваційно активних промислових підприємств до їх загальної кількості загалом по промисловості України коливалась від 15,8% у 2019 році до 18,9% у 2016 році. У переробній промисловості

загалом цей показник був значно вищим, а саме від 17,2% у 2019 році до 21,1% у 2016 році.

Щодо легкої промисловості, то цей показник був найнижчим, коливаючись від 8,7% у 2017 році до 15,5% у 2016 році. З 2019 року статистика виділяє кожну з галузей легкої промисловості.

Таблиця 3

Кількість інноваційно активних промислових підприємств та витрат на НДР за видами економічної діяльності у 2014–2019 роках

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД-2010	Кількість інноваційно активних промислових підприємств		З них витрачали кошти на	
		усього, одиниць	частка, % до загальної кількості промислових підприємств	внутрішні НДР	зовнішні НДР
2014 рік					
Промисловість	V+C+D+E	1715	16,1	215	114
Переробна промисловість	C	1551	18,5	213	95
текстильне виробництво	13+14+15	71	11,7	4	1
виробництво одягу					
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів					
2015 рік					
Промисловість	V+C+D+E	824	17,3	151	70
Переробна промисловість	C	751	19,5	145	57
текстильне виробництво	13+14+15	40	13,2	2	–
виробництво одягу					
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів					
2016 рік					
Промисловість	V+C+D+E	834	18,9	232	103
Переробна промисловість	C	745	21,1	222	93
текстильне виробництво	13+14+15	48	15,5	11	4
виробництво одягу					
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів					
2017 рік					
Промисловість	V+C+D+E	759	16,2	130	62
Переробна промисловість	C	680	18,0	123	52
текстильне виробництво	13+14+15	28	8,7	1	–
виробництво одягу					
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів					
2018 рік					
Промисловість	V+C+D+E	777	16,4	218	66
Переробна промисловість	C	737	19,3	213	62
текстильне виробництво	13+14+15	35	11,1	7	1
виробництво одягу					
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів					
2019 рік					
Промисловість	V+C+D+E	782	15,8	122	69
Переробна промисловість	C	693	17,2	117	53
текстильне виробництво	13	11	16,7	–	–
виробництво одягу	14	21	9,8	2	–
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	15	8	11,9	–	–

Примітки: (–) – явищ не було

Джерело: сформовано автором на основі джерела [7]

Найменша частка інноваційно активних промислових підприємств в цей рік була саме по виробництву одягу.

Із загальної кількості інноваційно активних промислових підприємств кошти витрачались на внутрішні та зовнішні НДР. Найвищий показник витрат на внутрішні наукові розробки загалом по промисловості України, переробній та легкій промисловості спостерігався у 2016 році, становлячи 232 одиниці, що склало 27,8% до загальної

кількості інноваційно активних промислових підприємств; 222 одиниці, або 29,8%; 11 одиниць, або 22,9% відповідно. Найнижчі показники були зафіксовані у 2019 році (122, 117 та 2 одиниці (по виробництву одягу) і 15,6%, 16,9% та 9,5% відповідно).

Витрати на зовнішні НДР загалом по промисловості коливались за досліджуваний період від 30,3% до 56,6% щодо витрат на внутрішні розробки. Децю нижчим є показник по переробній промисловості (від 29,1% до 45,3%) і зовсім

Таблиця 4

Витрати на інновації промислових підприємств за напрямками інноваційної діяльності та видами економічної діяльності у 2014–2019 роках

Обсяг витрат, млн. грн.	Всього	У тому числі на				
		внутрішні НДР	зовнішні НДР	придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	інші зовнішні знання	інше
2014 рік						
Промисловість України	7 695,9	1 221,4	533,1	5 115,3	47,2	778,8
Переробна промисловість	6 776,3	1 209,0	506,9	4 388,9	32,9	638,5
текстильне виробництво; виробництво одягу, виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	94,6	33,5	0,025	58,5	0,004	2,6
2015 рік						
Промисловість України	13 813,7	1 834,1	205,4	11 141,3	84,9	548,0
Переробна промисловість	13 171,5	1 819,3	188,0	10 735,6	10,5	418,0
текстильне виробництво; виробництво одягу, виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	40,5	9,6	–	30,2	0,008	0,634
2016 рік						
Промисловість України	23 229,5	2 063,7	394,0	19 829,0	64,2	878,4
Переробна промисловість	21 236,1	1 554,1	355,0	18 438,7	49,6	838,6
текстильне виробництво; виробництво одягу, виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	75,5	9,5	0,255	61,2	0,042	4,5
2017 рік						
Промисловість України	9 117,5	1 941,3	228,5	5 898,8	21,8	1 027,1
Переробна промисловість	7 854,5	1 673,8	201,7	5 251,2	21,7	706,2
текстильне виробництво; виробництво одягу, виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	96,8	...	–	84,6	–	...
2018 рік						
Промисловість України	12 180,1	27 06,1	502,6	8 291,3	46,1	633,9
Переробна промисловість	11 051,3	2 303,0	496,2	7 620,8	19,4	612,0
текстильне виробництво; виробництво одягу, виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	79,5	9,4	к	67,6	к	2,1
2019 рік						
Промисловість України	14 220,9	2 449,9	469,0	10 185,2	37,5	1 079,4
Переробна промисловість	11 002,5	1 981,2	161,9	8 232,1	32,4	594,9
текстильне виробництво	47,3	–	–	47,3	–	0,015
виробництво одягу	30,5	к	–	21,7	–	7,1
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	3,6	–	–	3,3	–	к

Примітки: (–) – явищ не було; к – дані не оприлюднюються задля забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації

Джерело: сформовано автором на основі джерела [7]

низьким – по легкій промисловості (від 14,3% до 36,4%). Слід зазначити, що у 2015, 2017 та 2019 роках зовнішні НДР не здійснювалися.

Для високої результативності інноваційної діяльності необхідні систематичне оновлення й покращення виробничої діяльності підприємства,

Таблиця 5

Динаміка реалізованої інноваційної продукції підприємств легкої промисловості та її підгалузей у загальному обсязі промислової продукції за 2014–2019 роки

Вид економічної діяльності	Код за КВЕД-2010	Обсяг реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг)		Із загального обсягу реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг), тис. грн.	
		тис. грн.	частка, % до загального обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг)	нова для ринку	нова лише для підприємства
2014 рік					
Промисловість	V+C+D+E	25 669 001,9	2,5	7 066 300,6	18 602 701,3
Переробна промисловість	C	25 543 113,4	3,7	7 044 766,6	18 498 346,8
текстильне виробництво	13+14+15	283 843,2	8,3	29 723,0	254 120,2
виробництво одягу					
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів					
2015 рік					
Промисловість	V+C+D+E	23 050 092,9	1,4	7 284 161,3	15 765 931,6
Переробна промисловість	C	22 897 857,3	2,1	7 282 064,0	15 615 793,3
текстильне виробництво	13+14+15	112 847,2	0,8	56 513,1	56 334,1
виробництво одягу					
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів					
2016 рік					
Промисловість	V+C+D+E	*	*	*	*
Переробна промисловість	C	*	*	*	*
текстильне виробництво	13+14+15	*	*	*	*
виробництво одягу					
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів					
2017 рік					
Промисловість	V+C+D+E	17 714 244,9	0,7	4 484 596,0	13 229 648,9
Переробна промисловість	C	17 234 003,6	1,2	4 459 035,2	12 774 968,4
текстильне виробництво	13+14+15	344 203,2	1,7	15 625,8	328 577,4
виробництво одягу					
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів					
2018 рік					
Промисловість	V+C+D+E	24 861 143,4	0,8	7 863 763,1	16 997 380,3
Переробна промисловість	C	24 429 136,2	1,3	7 840 681,9	16 588 454,3
текстильне виробництво	13+14+15	437 566,4	1,5	25 021,3	412 545,1
виробництво одягу					
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів					
2019 рік					
Промисловість	V+C+D+E	34 264 893,0	1,3	6 826 224,3	27 438 668,7
Переробна промисловість	C	33 495 719,2	1,9	6 817 217,2	26 678 502,0
текстильне виробництво	13	34 548,8	0,4	к	к
виробництво одягу	14	17818,5	0,2	–	17818,5
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	15	к	к	–	к

Примітки: (–) – явищ не було; к – дані не оприлюднюються задля забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації»; * – дані відсутні

Джерело: сформовано автором на основі джерела [7]

які можливо забезпечити як за рахунок власних сил та коштів, так і за допомогою науково-технічних здобутків ззовні.

Аналіз витрат на інновації промислових підприємств за напрямками інноваційної діяльності у 2014–2019 роках показав, що по всіх статтях у легкій промисловості вони незначні, а в деяких роках або взагалі відсутні дані про них, або дані не оприлюднюються (табл. 4).

Одна з головних негативних тенденцій інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості загалом і швейних підприємств зокрема – це їх невисока віддача. Щодо загального обсягу реалізованої промислової продукції частка інноваційної продукції зменшилась у 2019 році порівняно з 2014 роком в 13,8 разів, склавши лише 0,6% (текстильне виробництво мало 0,4%, виробництво одягу – 0,2%) (табл. 5).

Із загального обсягу реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг) в легкій промисловості частка нової для ринку продукції зменшилась з 10,5% у 2014 році до 5,7% у 2018 році. У 2015 році частка такої продукції становила 49,9%, а вже у 2019 році інноваційна продукція була новою лише для підприємства.

Серед чинників, які можуть завадити інноваціям, насамперед виділяють досить низький інноваційний потенціал підприємств промисловості, зокрема швейної галузі, недостатність інформації про новітні технології, відсутність інформації про ринки збуту й брак можливостей співпраці з іншими підприємствами та організаціями. Всі ці негативні фактори значною мірою є наслідками розриву виробничих, економічних та інформаційних зв'язків, що виникли за часи адміністративної економіки.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, у сучасних умовах інноваційний чинник є ключовим у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства. Водночас слід відзначити недостатнє використання інноваційного чинника для забезпечення конкурентоспроможності українських підприємств легкої промисловості, зокрема швейної галузі. Частка інноваційно активних підприємств є низькою, а ті з них, які здійснюють інновації, переважно закуповують нове обладнання. Питома вага інноваційної продукції для цих підприємств є занадто низькою. Інноваційна діяльність не дає змогу достатньою мірою отримувати доходи на рівні, достатньому для відтворення інноваційної діяльності на новому, більш якісному рівні. Щоб змінити ситуацію, потрібно докладати зусиль на державному рівні за рахунок розроблення та реальної реалізації інноваційної політики. Зокрема, оскільки інноваційні проекти, як правило, є довгостроковими та багатовитратними, задля розвитку інноваційного бізнесу для українських швейних підприємств необхідна державна підтримка не лише науково-дослідних та дослідно-конструкторських

робіт, але й перших етапів впровадження і просування нововведень, що підтверджується позитивним досвідом європейських країн.

Основним результатом інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості має бути освоєння інноваційних видів продукції; впровадження нових прогресивних технологічних процесів; придбання нових технологій. Задля уникнення вищенаведених негативних чинників перспективами для впровадження інноваційних технологій у діяльність швейних підприємств може стати організація проєкту із залученням до співпраці спеціалістів із провідних зарубіжних фірм.

Все вищезазначене окреслює перспективи подальших досліджень у цьому напрямі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аналітичні матеріали галузі легкої промисловості. 2019. URL: <https://ukrlegprom.org/ua/analytics> (дата звернення: 25.05.2021).
2. Бажал Ю.Л. Фінансове забезпечення інновацій. *Фінанси України*. 2004. № 4. С. 142–144.
3. Біленька Я.Р. Використання збалансованої системи показників для оцінювання потенціалу інноваційного розвитку виробничо-господарського об'єднання. *Бізнес Інформ*. 2014. № 1. С. 216–221.
4. Волинчук Ю.В., Нікітін Т.О. Аналітичне дослідження ринку товарів легкої промисловості України. *Економічний форум*. 2020. № 2. С. 28–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2020_2_6 (дата звернення: 20.05.2021).
5. Гальчинський А.С., Геєць В.М., Кінах А.К., Семиноженко В.П. Інноваційна стратегія українських реформ: монографія. Київ: Знання України, 2002. 336 с.
6. Голляк Ю.Б. Інноваційні перетворення української економіки в контексті міжнародної конкуренції. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 7 (61). С. 43–54.
7. Державний комітет статистики. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 21.05.2021).
8. Інноваційне управління промисловими підприємствами в системі ефективного використання конкурентного потенціалу: монографія / за ред. В.М. Нижника. Хмельницький: ХНУ, 2014. 547 с.
9. Касьян З.Е., Воронкова Т.Є. Діагностика інноваційної діяльності вітчизняних підприємств легкої промисловості. *Вісник КНУТД*. 2012. № 1. С. 145–152.
10. Колесов С.В. Інноваційні аспекти конкурентоспроможності промислових підприємств України. *Науковий вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2011. № 1. С. 279–285.
11. Лащик І.І., Кондрат І.Ю. Інноваційна діяльність як складова розвитку машинобудівних підприємств в умовах антикризового управління. *Економічний простір*. 2009. № 23/2. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_23/2/laschik.pdf (дата звернення: 27.05.2021).
12. Нижник В.М., Пасічник І.В. Перспективи розвитку інноваційних технологій на підприємствах легкої промисловості. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 6. Т. 3. С. 7–10.
13. Нижник В.М., Пасічник І.В. Проблеми виходу інноваційних технологій підприємств легкої промис-

ловості на зовнішній ринок. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 2. Т. 3. С. 199–203.

14. Савіна С.С. Інноваційна діяльність підприємства як фактор забезпечення конкурентоспроможності його продукції. *Scientific achievements 2015 : materials of the European Scientific and Practical Congress* (Austria, 20 February 2015). Prague, 2015. Vol. 2. P. 102–107.

15. Савіна С.С. Концепція механізму інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості. *Ефективна економіка*. 2015. № 8. URL: <http://economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 26.05.2021).

16. Сіренко К.Ю. Перспективи розвитку інноваційної діяльності легкої промисловості України. *Інноваційна економіка*. 2012. № 9 (35). С. 60–67.

17. Сіренко С.О., Тернова А.С. Інноваційні аспекти конкурентоспроможності підприємств легкої промисловості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 13. Жовтень. С. 196–200. URL: <http://www.global-national.in.ua/issue-13-2016/21-vipusk-13-zhovten-2016-r/2406-ternova-a-s-si-renko-s-o-innovatsijniaspekti-konkurentospromozhnosti-pidpriemstv-legkoji-promislovosti> (дата звернення: 20.05.2021).

18. Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2018–2019 роках. 2019. URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/tsztt/tsztt_u/arh_tsztt2019_u.html (дата звернення: 10.05.2021).

REFERENCES:

1. Analytichni materialy haluzi lehkoj promyslovosti (2019) [Analytical materials of light industry]. Available at: <https://ukrlegprom.org/ua/analytics> (accessed 25 May 2021).

2. Bazhal Yu.L. (2004) Finansove zabezpechennia innovatsii. [Financial support of innovations]. *Finansy Ukrainy*, no. 4, pp. 142–144.

3. Bilenska Ya.R. (2014) Vykorystannia zbalansovanoi systemy pokaznykiv dlia otsiniuvannia potentsialu innovatsiinoho rozvytku vyrobnycho-hospodarskoho obiednannia [Using a balanced scorecard to assess the innovative development potential of a business association]. *Biznes Inform*, no. 1, pp. 216–221.

4. Volynchuk Yu.V., Nikitin T.O. (2020) Analitичне doslidzhennia rynku tovariv lehkoj promyslovosti Ukrainy [Analytical study of the market of light industry goods of Ukraine]. *Ekonomichnyi forum*, no. 2, pp. 28–36. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2020_2_6 (accessed 20 May 2021).

5. Halchynskyi A.S., Heiets V.M., Kinakh A.K., Semynozhenko V.P. (2002) *Innovatsiina stratehiia ukrain-skykh reform Ukrainy* [Innovative strategy of Ukrainian reforms]. Kyiv: Znannia Ukrainy. (in Ukrainian)

6. Holliak Yu.B. (2006) Innovatsiini peretvoren-nia ukraïnskoï ekonomiky v konteksti mizhnarodnoï konkurentsii [Innovative transformations of the Ukrainian economy in the context of international competition]. *Aktualni problemy ekonomiky*, vol. 7, no. 61, pp. 43–54.

7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: www.ukrstat.gov.ua (accessed 21 May 2021).

8. Nyzhnyk V.M. (2014) Innovatsiine upravlinnia promyslovymu pidpriemstvam v systemi efektyvnoho vykorystannia konkurentnoho potentsialu [Innovative management of industrial enterprises in the system of

effective use of competitive potential]. *Khmelnyskyi : KhNU*. (in Ukrainian)

9. Kasian Z.E., Voronkova T.Ie. (2012) Diahnostyka innovatsiinoï diialnosti vitchyznianskykh pidpriemstv lehkoï promyslovosti [Diagnosis of innovative activity of domestic light industry enterprises]. *Visnyk KNUTD*, no. 1, pp. 145–152.

10. Kolesov S.V. (2011) Innovatsiini aspekty konkurentospromozhnosti promyslovykh pidpriemstv Ukrainy [Innovative aspects of competitiveness of industrial enterprises of Ukraine]. *Nauchni vestnyk Donbasskoï hosudarstvennoï mashynostroytelnoï akademii*, no. 1, pp. 279–285.

11. Lashchuk I.I., Kondrat I.Iu. (2009) Innovatsiina diialnist yak skladova rozvytku mashynobudivnykh pidpriemstv v umovakh antykrizovoho upravlinnia [Innovative activity as a component of development of machine-building enterprises in the conditions of anti-crisis management]. *Ekonomichnyi prostir*, vol. 2, no. 23. Available at: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_23/2/laschik.pdf (accessed 27 May 2021).

12. Nyzhnyk V.M., Pasichnyk I.V. (2010) Perspektyvy rozvytku innovatsiinykh tekhnolohii na pidpriemstvakh lehkoï promyslovosti [Prospects for the development of innovative technologies in light industry enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 3, no. 6, pp. 7–10.

13. Nyzhnyk V.M., Pasichnyk I.V. (2010) Problemy vykhodu innovatsiinykh tekhnolohii pidpriemstv lehkoï promyslovosti na zovnishnii rynek [Problems of entry of innovative technologies of light industry enterprises into the foreign market]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 3, no. 2, pp. 199–203.

14. Savina S.S. (2015) Innovatsiina diialnist pidpriemstva yak faktor zabezpechennia konkurentospromozhnosti yoho produktsii [Innovative activity of the enterprise as a factor of ensuring the competitiveness of its products]. *Proceedings of the Scientific achievements 2015* (Austria, 20 February 2015). Prague. Vol. 2. P. 102–107.

15. Savina S.S. (2015) Kontseptsiiia mekhanizmu innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv lehkoï promyslovosti [The concept of the mechanism of innovative development of light industry enterprises]. *Efektivna ekonomika*, no. 8. Available at: <http://economy.nauka.com.ua> (accessed 26 May 2021).

16. Sirenko K.Iu. (2012) Perspektyvy rozvytku innovatsiinoï diialnosti lehkoï promyslovosti Ukrainy [Prospects for the development of innovative activities of light industry in Ukraine]. *Innovatsiina ekonomika*, vol. 9, no. 35, pp. 60–67.

17. Sirenko S.O., Ternova A.S. (2016) Innovatsiini aspekty konkurentospromozhnosti pidpriemstv lehkoï promyslovosti [Innovation aspects of competitiveness of light industry enterprises]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 13, pp. 196–200. Available at: <http://www.global-national.in.ua/issue-13-2016/21-vipusk-13-zhovten-2016-r/2406-ternova-a-s-si-renko-s-o-innovatsijniaspekti-konkurentospromozhnosti-pidpriemstv-legkoji-promislovosti> (accessed 20 May 2021).

18. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli u 2018–2019 rr. (2019) Available at: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/tsztt/tsztt_u/arh_tsztt2019_u.html (accessed 10 May 2021).